

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2013-2014)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Με προσκαλούν και προσκαλώ» (Ενότητα 14, Β' τεύχος)

Τάξη: Β' Δημοτικό Σχολείο: Γ' Δημοτικό Σχολείο Ιδαλίου

Ημερομηνία: 18/3/14

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: κ. Παναγιώτας Ρούσου - Μιχαηλίδου

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι: Μαρία Χριστοδούλου-Κτωρή (Εκπαιδευτικός), Χριστόδουλος Χριστοδούλου (Σύμβουλος Γλώσσας)

1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Μέσα από την ενασχόλησή μας με την Ενότητα 8: Το ταξίδι στη Χωχαρούπα και το περιεχόμενό της, έγινε αναφορά στον τρόπο ζωής των παιδιών στη Χωχαρούπα, που σημαίνει Χώρα των Χαρούμενων Παιδιών. Τα παιδιά αναρωτήθηκαν για τον τρόπο ζωής των παιδιών σε άλλες χώρες του κόσμου, και κατά πόσο όλα τα παιδιά του κόσμου είναι ευτυχισμένα. Αποφασίσαμε, λοιπόν, να διερευνήσουμε περισσότερο το θέμα. Ασχοληθήκαμε πρώτα με πέντε πραγματικές ιστορίες παιδιών από διαφορετικές χώρες, παρμένες από το βιβλίο «Μια ζωή σαν τη δική μου» (UNICEF, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003). Τα παιδιά μελέτησαν σε ομάδες τις ιστορίες, κατέγραψαν πληροφορίες και παρουσίασαν τη ζωή του παιδιού στην ολομέλεια της τάξης. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στην καθημερινότητα αυτών των παιδιών και στις ανάγκες/επιθυμίες τους, στους λόγους και στους τρόπους για/με τους οποίους αυτές οι ανάγκες ικανοποιούνται ή, κάποιες φορές, δεν ικανοποιούνται. Στη φάση εξέλιξης της δραστηριότητας, τα παιδιά εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για τις περιπτώσεις που κάποιες από αυτές τις ανάγκες ή και προβλήματα των ηρώων δεν ικανοποιούνται (φτώχεια, πόλεμος, ασθένειες, έλλειψη νερού) και τους ζητήθηκε να εισηγηθούν τρόπους αντιμετώπισης αυτών των καταστάσεων.

Στη συνέχεια, επεξεργαστήκαμε αντιπαραβολικά φωτογραφίες από το άλμπουμ «Όταν τα παιδιά κοιμούνται» του φωτογράφου James Mollison. Τα παιδιά αποφάσισαν να περιγράψουν παραστατικά το δικό τους δωμάτιο, χρησιμοποιώντας σχετικά ουσιαστικά και επίθετα. Το κάθε παιδί παρουσίασε την εργασία του στην ολομέλεια της τάξης. Μέσω αντιπαραβολής, προέκυψε πως, ενώ τα δωμάτια διαφέρουν μεταξύ τους, όλα εξυπηρετούν τις βασικές τους ανάγκες (π.χ., στέγη, ζεστασιά, ασφάλεια, άνεση, παιχνίδια), σε αντίθεση με τα δωμάτια πολλών παιδιών σε άλλες χώρες που δεν ικανοποιούσαν τις βασικές ανάγκες τους (π.χ., άστεγα παιδιά κοιμούνται στον δρόμο ή στα σκουπίδια). Οι μαθητές και οι μαθήτριες ένιωσαν έντονα την ανάγκη να μάθουν τα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά.

Όλη αυτή η διαδικασία οδήγησε στη διαπίστωση ότι υπάρχει ανάγκη για διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού. Παρακολούθησαμε μικρά βίντεο της UNICEF για τα δικαιώματα των παιδιών και καταλήξαμε στη δημιουργία αφίσων ως μέσου διαφώτισης και ενημέρωσης των υπόλοιπων παιδιών του σχολείου μας. Έτσι τα παιδιά πρώτα συζήτησαν, στις ομάδες τους διάφορα στοιχεία/συμβάσεις που χρειάζεται για τη δόμηση ενός κειμένου, όπως είναι η αφίσα. Ακολούθως έφτιαξαν τις αφίσες τους με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο.

Στη συνέχεια, τα παιδιά άκουσαν το τραγούδι «Για τα παιδιά» (Στίχοι: Φίλιππος Νικολάου και Μουσική: Αλέξης Παπαδημητρίου). Επεξεργαστήκαμε και το τραγούδι ως ένα είδος πολυτροπικού κειμένου που και αυτό -όπως και η αφίσα- μπορεί να ευαισθητοποιήσει και να διαφωτίσει. Έγινε αντιπαραβολή της αφίσας και του ποιήματος (στίχοι) ως προς το κειμενικό είδος, την οπτική θεώρησης του θέματος και τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιούνται στην κάθε περίπτωση (π.χ., εντοπίσαμε το ρεφρέν ως έναν τρόπο ενίσχυσης του μηνύματος, τη χρήση εικόνας, κ.λπ.). Τα παιδιά εξέφρασαν άποψη για το ποιο είδος προτιμούν και πόσο αποτελεσματικό βρήκαν το κάθε κείμενο ως προς τον σκοπό του. Τα αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια και καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η διαφορετικότητα του/της καθενός/καθεμίας από μας δεν εξαντλείται μόνο στο χρώμα, στην εθνικότητα, στις ανάγκες, στις

συνήθειες, στην καταγωγή, στις κοινωνικές και στις οικονομικές συνθήκες διαβίωσης αλλά αφορά και σε «ατομικές ιδιαιτερότητές» μας (π.χ., κινητική ή/και οπτική αναπηρία, κώφωση).

Τα παιδιά της τάξης μοιράστηκαν τα συναισθήματά τους για τα παιδιά αυτά. Επιπλέον, έγιναν υποθέσεις για το πώς αισθάνονται αυτά τα παιδιά. Επεξεργαστήκαμε το ποίημα (σχολικό εγχειρίδιο Γ' τάξης) «Η φίλη μας η Αργυρώ», όπου η Αργυρώ είναι ένα κορίτσι σε αναπηρικό καροτσάκι. Τα παιδιά έκαναν συσχετίσεις των ενεργειών, των εμπειριών και των δράσεων της Αργυρώς με τις δικές τους δραστηριότητες. Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι παιδιά με την ιδιαιτερότητα της κινητικής δυσκολίας μπορούν να έχουν *μια ζωή σαν τη δική μας*.

Στη συνέχεια, δέσαμε τα μάτια και προσπαθήσαμε να συναισθανθούμε τα παιδιά με οπτική αναπηρία, ποιες δυσκολίες πιθανόν να αντιμετωπίσουν στο παιχνίδι, στην τάξη, στο σχολείο. Μέσα από αυτές τις δοκιμασίες, τα παιδιά ένιωσαν συναισθήματα αγανάκτησης, δυσφορίας και φόβου λόγω της αδυναμίας τους να διαχειριστούν το «σκοτάδι», τον άγνωστο χώρο και την ανασφάλεια που ένιωσαν. Στις 14 Μαρτίου επισκεφτήκαμε τη Σχολή Τυφλών, ξεναγηθήκαμε στους χώρους, πληροφορηθήκαμε για τα προγράμματα ένταξης των παιδιών με οπτική αναπηρία στο σχολείο και συμμετείχαμε σε βιωματικά εργαστήρια. Τα παιδιά συμμετείχαν σε διάφορες δραστηριότητες που τα βοήθησαν να νιώσουν, σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό, τα συναισθήματα των παιδιών με ιδιαιτερότητες (αναπηρία) και αντάλλαξαν απόψεις, συναισθήματα και εμπειρίες μαζί τους.

Στη συνέχεια, επεξεργαστήκαμε ένα απόσπασμα από την αυτοβιογραφία της Έλεν Κέλερ «Η ιστορία της ζωής μου». Γνωρίσαμε σε συντομία την ιστορία της ζωής της και πώς κατέληξε τυφλή και κωφή. Παρακολούθησαμε ένα επεισόδιο κινουμένων σχεδίων για την παιδική ζωή της Έλεν. Το απόσπασμα από την αυτοβιογραφία θα συνεξεταστεί με το αφηγηματικό κείμενο της σημερινής διδασκαλίας.

1.2. Δείκτες Επιτυχίας – Επάρκειας:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Εντοπίζουν βασικές πληροφορίες που δηλώνονται άμεσα ή και έμμεσα στο κείμενο	1.1.1. Λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν άμεσα ή και έμμεσα βασικές πληροφορίες (π.χ., σημεία που αναδεικνύουν τον ψυχικό κόσμο της Μάτας)
1.3. Συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο	1.3.1. Σχέση κειμένου με συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο ή και προβληματισμό, που αφορούν σε οικείες εμπειρίες (π.χ., «Πώς νιώθουν τα παιδιά με ακουστικές αναπηρίες ή που διαφέρουν από εμάς;»)
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εντοπισμό βασικών και υποστηρικτικών πληροφοριών και εξαγωγή αρχικών συμπερασμάτων	1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση στοιχεία, όπως: εικόνα, τίτλος ή και άλλα γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία (ανάλογα με το είδος κειμένου), κατά την ανάγνωση 1.4.3. Απόδοση βασικών πληροφοριών με μη γλωσσικά μέσα (π.χ., παντομίμα, δράμα) 1.4.6. Διακειμενικές συνδέσεις, με έμφαση στα άμεσα ή και έμμεσα νοήματα κειμένου (π.χ., «κείμενο - εαυτός», «κείμενο -κείμενο», «κείμενο -κόσμος»)
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του	2.2.1. Κείμενα, όπως: ευχετήριες κάρτες, αυτοβιογραφία
2.4.2. Κατανοούν <u>αφηγήσεις</u> , με βάση τον τρόπο που εξελίσσονται τα γεγονότα και παρουσιάζονται οι	2.4.2.1.1. Χρόνοι ρημάτων (π.χ., ενεστώτας, αόριστος), λειτουργία ιστορικού ενεστώτα, τριτοπρόσωπα ρήματα δράσης, αισθήσεων, συναισθημάτων, σκέψεων που

<p>χαρακτήρες</p> <p>2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην εξέλιξη των γεγονότων και την παρουσίαση των χαρακτήρων σε αφηγήσεις</p> <p>2.4.2.2. Κατανοούν τη συμβολή μη γλωσσικών στοιχείων στην αναπαράσταση του σκηνικού και της βασικής πλοκής σε αφηγήσεις</p>	<p>αφορούν στους ήρωες</p> <p>2.4.2.2.1. (Κινούμενη) εικόνα, σχέδιο, χρώμα</p>
<p>3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του</p>	
<p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα ενός κειμένου, συνδέοντάς την με παραμέτρους του επικοινωνιακού πλαισίου (σκοπός και αποδέκτης)</p> <p>3.2. Κρίνουν τον τρόπο που η προσέγγιση του ίδιου θέματος σε διαφορετικά κείμενα επηρεάζει τους ίδιους ως αναγνώστες</p>	<p>3.1.1. Μέσα παρουσίασης περιεχομένου [θέμα, είδος κειμένου, οργάνωση κειμένου (ανάλογα με το είδος και τη λειτουργία), λεξιλόγιο, μη γλωσσικά στοιχεία] και σχέση με σκοπό και αποδέκτη</p> <p>3.2.1. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων ίδιου είδους (π.χ., παραμύθι -παραμύθι) ή μεταξύ κειμένων διαφορετικού είδους (π.χ., παραμύθι- ανακοίνωση)</p> <p>3.2.2. Συνέπειες του περιεχομένου και του ύφους διαφορετικών κειμένων στους ίδιους ως αναγνώστες</p>

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
<p>1. Τοποθετούν το παραγόμενο κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)</p>	
<p>1.3. Αξιοποιούν στρατηγικές παραγωγής κειμένων, ανάλογα με τον σκοπό και το είδος του κειμένου</p>	<p>1.3.4. Μετασχηματισμός προτάσεων με προσθαφαίρεση λέξεων, παραγράφων με προσθαφαίρεση προτάσεων (π.χ., δοκιμές και συγκρίσεις περιφραστικών διατυπώσεων συναισθημάτων)</p>
<p>2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο</p>	
<p>2.1. Παράγουν κείμενα με καθοδήγηση, έχοντας κατακτήσει τον μηχανισμό της γραφής και αξιοποιώντας συμβάσεις του γραπτού λόγου</p> <p>2.3.2. <u>Αφηγούνται</u> γεγονότα με χρονική αλληλουχία και παρουσίαση χαρακτήρων</p> <p>2.3.2.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να αφηγηθούν γεγονότα με χρονική αλληλουχία και παρουσίαση χαρακτήρων</p>	<p>2.1.1. Μονάδες οργάνωσης γραπτού λόγου, όπως: κείμενο, παράγραφος, πρόταση, λέξη (π.χ., που να αποδίδουν με ποικίλους τρόπους τα συναισθήματα της ηρωίδας με βάση της οπτικές αναπαραστάσεις, παντομίμα, κ.λπ.)</p> <p>2.1.2. Ορθογραφημένη γραφή συχνόχρηστων λέξεων, λέξεων από θεματικό λεξιλόγιο (π.χ., κατάληξη ρημάτων στον αόριστο)</p> <p>2.3.2.1.1. Χρόνοι ρημάτων (π.χ., ενεστώτας, αόριστος), τριτοπρόσωπα ρήματα δράσης, αισθήσεων, συναισθημάτων, σκέψεων που αφορούν στους ήρωες</p>
<p>3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του</p>	
<p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου, με βάση το θεματικό πλαίσιο και βασικές παραμέτρους του επικοινωνιακού πλαισίου</p>	<p>3.1.1. Πραγμάτωση κειμένου, όπως: γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία, κειμενικές συμβάσεις (π.χ., κατάλληλο θεματικό λεξιλόγιο, κατάλληλη χρήση εικόνων), συνοχή και συνεκτικότητα κειμένου: δείκτες συνοχής (π.χ., σύνδεσμοι, αντωνυμίες), δείκτες</p>

συνεκτικότητας (π.χ., σύνδεση προτάσεων) για την κατασκευή αφηγηματικών κειμένων στο άλμπουμ συναισθημάτων.

Κατανόηση - Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Κατανοούν και παράγουν προφορικό λόγο τοποθετώντας τον σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.2. Αρχίζουν να συμπεραίνουν και να αποδίδουν το κύριο νόημα και βασικές πληροφορίες που δηλώνονται άμεσα ή και έμμεσα	1.2.2. Γλωσσικά, παραγλωσσικά (π.χ., επιτονισμός, ρυθμός, ένταση, παύσεις), εξωγλωσσικά (π.χ., εκφράσεις προσώπου, κινήσεις σώματος, χειρονομίες) στοιχεία που παρουσιάζονται διαδοχικά σε προφορικά κείμενα (στο υπό παρακολούθηση βίντεο της Έλεν Κέλερ) 1.2.3. Απλό λεξιλόγιο, ολοκληρωμένες προτάσεις για την απόδοση κυρίου νοήματος και βασικών π.χ., περιφραστική απόδοση συναισθημάτων της Έλεν Κέλερ όπως αυτά προκύπτουν μέσα από τις δράσεις της στο βίντεο.
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού λόγου, για εντοπισμό και παρουσίαση βασικών και υποστηρικτικών πληροφοριών και εξαγωγή αρχικών συμπερασμάτων	1.4.4. Αξιοποίηση μη γλωσσικών μέσων (π.χ., παντομίμας), για κατανόηση και παρουσίαση πληροφοριών και ιδεών, ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση (σε σχέση με το υπό παρακολούθηση βίντεο)
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο προφορικός λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην εξέλιξη των γεγονότων και την παρουσίαση των χαρακτήρων σε αφηγήσεις και τα αξιοποιούν αναλόγως στην παραγωγή προφορικών κειμένων	2.4.2.2.1. (Κινούμενη) εικόνα, κινήσεις και ενέργειες σωμάτων (των χαρακτήρων), εκφράσεις προσώπων, τόνος φωνής, ήχος - μουσική (έμφαση, μελωδία, ρυθμός, ταχύτητα)
3. Αξιολογούν και κρίνουν προφορικό λόγο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Κρίνουν τον τρόπο που η προσέγγιση του ίδιου θέματος σε διαφορετικά κείμενα επηρεάζει τους ίδιους ως ακροατές και συνομιλητές	3.2.1. Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κειμένων διαφορετικού είδους (π.χ., ταινία - αυτοβιογραφία)

1.3. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

- Προσανατολισμός/Σύνδεση με τα προηγούμενα:
Η εκπαιδευτικός παρουσιάζεται στα παιδιά (δωράκι, καπελάκι κ.λπ.) και τους αναφέρει ότι πήγε σε ένα πάρτι γενεθλίων. Τους βάζει να ακούσουν από το κινητό της κάτι που ηχογράφησε από το πάρτι. Ακούγεται το τραγούδι των γενεθλίων «Να ζήσεις, Μάτα, και χρόνια πολλά...», με λόγια από παιδιά που έχουν ηχογραφηθεί. Αφήνει τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις για το ποια είναι η Μάτα, πού βρίσκεται, τι σκέφτεται και τι να κάνει τώρα που τελείωσε το πάρτι της.
- Γίνεται μεγαλόφωνη ανάγνωση από την εκπαιδευτικό και ακολουθεί διάψευση/επαλήθευση υποθέσεων. Προβάλλεται το εξώφυλλο του βιβλίου, από το οποίο είναι παρμένο το απόσπασμα του κειμένου «Το μουσικό τραγούδι της Μάτας» (Β΄ τεύχος, σ. 63). Τα παιδιά κάνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο του βιβλίου σε σχέση με τον τίτλο/εξώφυλλο (συγγραφέας/εικόνα). Ακολουθεί επεξεργασία του κειμένου όσον αφορά στα δομικά στοιχεία

του (ήρωες, περίσταση, τόπος, χρόνος) με αντίστοιχη τεκμηρίωση απαντήσεων, βάσει αναφορών, σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ένα σκηνικό που να θυμίζει υπνοδωμάτιο (πρόχειρο κρεβάτι στο πάτωμα της αίθουσας με παιδικό στρώμα, μερικά λούτρινα ζωάκια, ευχετήριες κάρτες, κ.λπ.) και με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά μεταφέρονται μέσα στο δωμάτιο της Μάτας.

- Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να δραματοποιήσουν/αναπαραστήσουν τα όσα συμβαίνουν μέσα σε αυτό. Με τη βοήθεια των παιδιών αναλαμβάνονται οι ανάλογοι ρόλοι και αναπαρίστανται οι δύο σκηνές: α) «Έτριψε βιαστικά [...] φυσικομπамπάς σκέτος» και β) «Αμέσως μετά [...] κι έκλεισε τα μάτια της». Τα παιδιά, καλούνται να εντοπίσουν εκείνα τα στοιχεία που θα μας βοηθήσουν να δραματοποιήσουμε τις σκηνές (ποιοι συμμετέχουν, τι λένε, πώς κινούνται κ.λπ.). Αναμένεται από αυτή τη δραστηριότητα να αναδειχθεί η αναπηρία της Μάτας, η οποία δε μιλάει και δεν ακούει (αλαλία, κώφωση), καθώς και οι ευχές που απευθύνονται στη Μάτα από τους γονείς της. Παρουσιάζεται στα παιδιά η ευχετήρια κάρτα που έδωσε στη Μάτα η εκπαιδευτικός και τους ζητείται να υποθέσουν τι μπορεί να γράφει μέσα.
- Τίθεται το ερώτημα: «Πώς να νιώθει, άραγε, απόψε η Μάτα μετά από το πάρτι της;». Τα παιδιά εκφράζουν τις απόψεις τους (αναμένεται να πουν χαρά, ενθουσιασμό, ευχαρίστηση – καταγραφή θεματικού λεξιλογίου σε καρτέλες) τεκμηριώνοντας τις απαντήσεις τους με συγκεκριμένες αναφορές μέσα από το κείμενο. Το κείμενο προβάλλεται στον πίνακα και επισημαίνονται οι απαντήσεις. Γίνεται καταγραφή των γλωσσικών μέσων που αποδίδουν τον ψυχικό κόσμο της Μάτας. Μέσα από την καταγραφή, προκύπτει, ως παρατήρηση, η ορθογραφική κατάληξη ρημάτων αορίστου («έτριψε, έγνεψε, κρυφογέλασε, πετάχτηκε»). Τα παιδιά διαπιστώνουν πως πουθενά μέσα στο κείμενο δεν υπάρχουν γραμμένες λέξεις/ουσιαστικά που δηλώνουν τα συναισθήματα. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα συναισθήματα μπορούν να αποδοθούν παραστατικά, με τρόπο περιφραστικό, μέσα από ρήματα δράσης, παρομοιώσεις, επίθετα (π.χ., κρυφογέλασε, πετάχτηκε σαν ελατήριο, όμορφα που ήταν απόψε, τούρτα τεράστια, έγνεψε ευχαριστώ).
- Με αφορμή το κείμενο της Μάτας, τα παιδιά καλούνται να θυμηθούν κάποιο άλλο κοριτσάκι που δεν μπορούσε να μιλήσει (αναμένεται να αναφέρουν την Έλεν Κέλερ). Προβάλλεται το εξώφυλλο του βιβλίου και μέσα από συζήτηση (ποιος μιλά, σε ποιο πρόσωπο, ποιος είναι ο συγγραφέας και ποια η σχέση του με τον τίτλο του βιβλίου) γίνονται συσχετίσεις ανάμεσα στον τίτλο «Η ιστορία της ζωής μου» ως κειμενικό είδος (αυτοβιογραφία) και το περιεχόμενο. Επαναφέρεται το απόσπασμα της προηγούμενης ημέρας (από το βιβλίο «Η ιστορία της ζωής μου»). Εντοπίζονται τα συναισθήματα της Έλεν, όπως αυτά προβάλλονται στο απόσπασμα, καθώς και τα γλωσσικά μέσα με τα οποία προβάλλονται. Γίνεται καταγραφή στον πίνακα.
- Προβάλλονται τα δύο εξώφυλλα των βιβλίων. Τα δύο κείμενα/αποσπάσματα αντιπαραβάλλονται ως προς τον τρόπο που παρουσιάζουν τον ψυχικό κόσμο των ηρωίδων και ως προς το κειμενικό είδος (τριτοπρόσωπη αφήγηση - αυτοβιογραφία). Τα παιδιά καλούνται να εκφέρουν άποψη για το ποιο από τα δύο βιβλία θα προτιμούσαν να διαβάσουν ολόκληρο και γιατί (να επιχειρηματολογήσουν, δηλαδή, λαμβάνοντας υπόψη το κειμενικό είδος, την οπτική του θέματος και τα γλωσσικά μέσα). Τίθεται ο προβληματισμός κατά πόσο η Έλεν νιώθει πάντοτε εκνευρισμό και θυμό. Τα παιδιά λένε την άποψή τους και η εκπαιδευτικός τους προτείνει να διαβάσουν άλλο ένα απόσπασμα από το βιβλίο της «Η ιστορία της ζωής μου» για διάψευση ή επιβεβαίωση των υποθέσεών τους. Αν το επιθυμούν, διαβάζουμε και άλλο ένα απόσπασμα από «Το μυστικό τραγούδι της Μάτας». Μέσα από τη συζήτηση αναμένεται να προκύψει το συμπέρασμα ότι ο συναισθηματικός κόσμος των ηρώων δεν εξαρτάται απαραίτητα από την αναπηρία τους, ότι τα παιδιά αυτά βιώνουν την χαρά και τη λύπη σε διαφορετικές στιγμές της ζωής τους, όπως και εμείς, «αφού και εμείς, σε αρκετές στιγμές της ζωής μας, νιώθουμε ανάλογα συναισθήματα και αντιδρούμε με παρόμοιους τρόπους».
- Τα παιδιά παρακολουθούν ένα απόσπασμα από την παιδική ταινία για τη ζωή της Έλεν Κέλερ (<http://www.youtube.com/watch?v=BYDKXDbeP7Q>). Προφορικά περιγράφουν την αντίδραση της Έλεν. Αναδεικνύεται ο τρόπος που αποδίδονται τα συναισθήματα της Έλεν περιφραστικά μέσα από τις ενέργειες της/ρήματα δράσης.
- **Επιδιώκεται ο συσχετισμός του περιεχομένου των κειμένων (συναισθήματα και αντιδράσεις ηρώων) με ανάλογες εμπειρίες των μαθητών/τριών.** Καλούμε τα παιδιά να θυμηθούν πότε τα ίδια ένωσαν αντίστοιχα ή και άλλα συναισθήματα (ενθουσιασμός, φόβος, έκπληξη, θυμός, ντροπή). Καταγράφονται οι λέξεις σε καρτέλες και αναδεικνύεται η ορθογραφία του θεματικού λεξιλογίου. Δίνεται, με τυχαίο τρόπο, σε κάθε ομάδα ένα συναισθηματικό σε καρτέλα. Τα παιδιά, στην ομάδα, ανταλλάσσουν εμπειρίες για το πότε ένωσαν το συγκεκριμένο συναισθηματικό. Ένα μέλος σε κάθε ομάδα ορίζεται να παρουσιάσει με παντομίμα (μπορεί και με τη βοήθεια συμμαθητών/τριών) το συναισθηματικό και τον τρόπο που αντέδρασε στην προκειμένη περίπτωση (κίνηση σώματος, έκφραση προσώπου). Τα άλλα μέλη της ομάδας περιγράφουν γραπτώς -όσο πιο πιστά και

παραστατικά μπορούν- τις αντιδράσεις του. Δίνεται δυνατότητα διαφοροποιημένης παραγωγής γραπτού λόγου, αφού η περιγραφή μπορεί να γίνει σε επίπεδο λέξεων-ρημάτων, προτάσεων ή μικρού κειμένου. Γίνεται υπενθύμιση ορθογραφικής κατάληξης ρημάτων αορίστου, με υπόδειξη προηγούμενης καταγραφής στον πίνακα.

- Επιλέγεται μια ομάδα να παρουσιάσει το κείμενο-παντομίμα «της». Τα παιδιά, στην ολομέλεια, κάνουν υποθέσεις για το συναίσθημα που παρουσιάζεται και εισηγούνται λέξεις-φράσεις-προτάσεις (ενέργειες) που το φανερώνουν. Η ομάδα, που παρουσιάζει το κείμενο-παντομίμα της, ανακοινώνει τις δικές της σημειώσεις/περιγραφές. Όλες οι εισηγήσεις καταγράφονται στον πίνακα (ενίσχυση ορθογραφίας ρημάτων αορίστου). Τα παιδιά εισηγούνται τίτλο για το περιστατικό/σκηνή που τους παρουσιάστηκε. Η ομάδα παρουσίασης αποκαλύπτει το πλαίσιο/περιστατικό που παρουσιάστηκε για διάψευση/επαλήθευση υποθέσεων/τίτλου.
- Ανακοινώνεται στα παιδιά η δημιουργία ενός φωτογραφικού άλμπουμ «συναισθημάτων» που θα περιλαμβάνει όλα τα κείμενα (τις παντομίμες «τους»), μαζί με ένα σύντομο αφηγηματικό κείμενο που θα τις συνοδεύει. Έτσι, εκπαιδευτικός και παιδιά συνεργάζονται για εμπλουτισμό και ενίσχυση της παραστατικότητας του κειμένου, δημιουργώντας/γράφοντας μία μικρή παράγραφο που αποδίδει περιφραστικά και με αφηγηματική ζωντάνια ένα συναίσθημα. Το κείμενο/ παράγραφος κλείνει με μια ευχή του ήρωα σε α' πρόσωπο που προτείνουν τα παιδιά (π.χ., *Τότε η Μαρία έκλεισε τα μάτια και ψιθύρισε «Εύχομαι...»*). Με τον ίδιο τρόπο όλες οι ομάδες παρουσιάζουν την παντομίμα «τους» και τη γραπτή περιγραφή του αντίστοιχου συναισθήματος στην ολομέλεια. Το κάθε παιδί γράφει το δικό του κείμενο για το συναίσθημα που ένιωσε και τις αντιδράσεις του για να συμπεριληφθεί στο άλμπουμ (Εργασία που θα ολοκληρωθεί σε μεταγενέστερο χρόνο).

1.4. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

- Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων.
- Δημιουργία μιας ταινίας μικρού μήκους, όπου παρουσιάζονται οι παντομίμες των παιδιών και από κάτω αναγράφονται γραπτές ή/και ηχογραφημένες αφηγήσεις/περιγραφές των συναισθημάτων τους.
- Δημιουργία ενός φωτογραφικού άλμπουμ με τις φωτογραφίες που θα παρθούν με την τεχνική της παγωμένης εικόνας και αντίστοιχες λεζάντες.
- Διαφοροποίηση: Στις πιο πάνω δραστηριότητες δίνονται ποικίλες ευκαιρίες στα παιδιά να παραγάγουν γραπτό λόγο με ποικίλους τρόπους και με διαφορετικό βαθμό συνθετότητας (ηχογράφηση, απλή λεζάντα, πρόταση, αφηγηματικό κείμενο κ.λπ.).
- Δημιουργία μιας πρόσκλησης προς τα παιδιά Ανδρέα και Ομούτ, που γνωρίσαμε στη Σχολή Τυφλών για να φτιάξουμε μαζί υγιεινό πρόγευμα ως έμπρακτη ανταπόκριση στην προφορική μας πρόσκληση, την Παρασκευή 14/3/14 μαζί με ευχετήριες κάρτες για τη φιλοξενία τους.
- Επίσκεψη στη Σχολή Κωφών, ανταλλαγή εμπειριών με τα παιδιά που φοιτούν εκεί. Εκμάθηση απλών λέξεων στη νοηματική γλώσσα.
- Μελέτη ποικιλίας αυθεντικών ευχετήριων καρτών και προσκλήσεων και εντοπισμός βασικών δομικών στοιχείων τους (Αναπλαισίωση δραστηριοτήτων εγχειριδίου, Β.Μ. σ.σ. 58, 62).
- Δημιουργία ευχετήριων καρτών με αξιοποίηση αυθεντικών περιστάσεων (Αναπλαισίωση δραστηριοτήτων Τ.Ε. σ.16, ασκήσεις 6,7 - π.χ., ευχετήρια κάρτα προς τη Σχολή Τυφλών για τη φιλοξενία)
- Δημιουργία ενός παραμυθιού με ήρωες τη Μάτα, την Αργυρώ και την Έλεν, που βρίσκουν τρόπους να επικοινωνούν, χωρίς να παρεμποδίζονται από την «ατομική ιδιαιτερότητά» τους.
- Επινόηση παιχνιδιών (για το διάλειμμα ή τη Φυσική Αγωγή), στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν όλα τα παιδιά (με κάθε είδους αναπηρία) και συγγραφή των σχετικών οδηγιών για την υλοποίησή τους.

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα και ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και τυχόν συμπληρωματικό υλικό):

- Κείμενο «Το μυστικό τραγούδι της Μάτας» (Βιβλίο Μαθητή *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας*, β' τευχος, σ. 63)
- «Η ιστορία της ζωής μου» Απόσπασμα από την αυτοβιογραφία της Έλεν Κέλερ
- Βίντεο: (<http://www.youtube.com/watch?v=BYDKXDber7Q>)
- Φύλλο εργασίας
- Εξώφυλλα και αποσπάσματα των δύο βιβλίων.

